

به نام خدا

فضای مجازی، سواد رسانه‌ای و اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان

مؤلفان:

ملیحه حاجی لی دوجی

اغول امان بهلکه

مرضیه پهلوانی دوجی

آی سن یاپنگ غراوی

عایشه گرگانلی دوجی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۴)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

شماره کتابشناسی ملی : ایران ۱۰۲۸۸۷۷۰

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۱۱۷-۶۲۸-۱

عنوان و نام پدیدآور : فضای مجازی، سواد رسانه‌ای و اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان [منابع الکترونیکی: کتاب] / مولفان ملیحه حاجی‌لی دوجی... [و دیگران].

مشخصات نشر : مشهد: ارسطو، ۱۴۰۴.

مشخصات ظاهری : ۱منبع برخط(۱۰۵ص).

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : مولفان ملیحه حاجی‌لی دوجی، اغول امان بهلکه، مرضیه پهلوانی دوجی، آی سن یاپنگ غراوی، عایشه گرگانلی دوجی.

یادداشت : کتابنامه: ص. [۹۳] - ۱۰۵.

نوع منبع الکترونیکی : فایل متنی. (PDF)

یادداشت : دسترسی از طریق وب.

شناسه افزوده : حاجی‌لی دوجی، ملیحه، ۱۳۷۰-

موضوع : انگیزش در آموزش و پرورش -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع : Motivation in education -- Iran -- Case studies

موضوع : سواد رسانه‌ای -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع : Media literacy -- Iran -- Case studies

موضوع : فضای مجازی -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی -- نمونه پژوهی

موضوع : Cyberspace -- Social aspects -- Iran -- Case studies

موضوع : شاگردان ابتدایی -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع : School children -- Iran-- Case studies

رده بندی کنگره : LB۱۰۶۵

رده بندی دیویی : ۳۷۰/۱۵۴

دسترسی و محل الکترونیکی : آدرس الکترونیکی منبع

نام کتاب : فضای مجازی، سواد رسانه‌ای و اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان

مولفان : ملیحه حاجی‌لی دوجی - اغول امان بهلکه

مرضیه پهلوانی دوجی - آی سن یاپنگ غراوی - عایشه گرگانلی دوجی

ناشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۴

چاپ: زیرجد

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۱۷-۶۲۸-۱

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست

۵	مقدمه
۱۴	اشتیاق
۱۵	انواع اشتیاق
۱۶	مؤلفه اشتیاق
۱۷	عوامل مؤثر بر اشتیاق تحصیلی
۱۸	اشتیاق تحصیلی از دیدگاه شوفلی و سالانوا
۱۹	اشتیاق تحصیلی از دیدگاه پینتریچ و لنین برنیک
۲۱	رسیدن به پیشرفت به عنوان سیستم انگیزشی:
۲۳	فضای مجازی
۲۳	فضای مجازی و شبکه اجتماعی
۲۴	مفهوم فضای مجازی
۲۷	تاریخچه فضای مجازی
۲۹	میزان حضور در فضای مجازی
۳۱	کاربران فضای مجازی
۳۵	دوستان و شبکه های اجتماعی مجازی
۳۸	نظریه های فضای مجازی و شبکه اجتماعی
۴۳	ارتباط فضای مجازی و انگیزش پیشرفت
۴۴	سواد رسانه ای
۴۴	تعریف سواد رسانه ای
۴۶	اهمیت و اهداف آموزش سواد رسانه ای
۴۹	ضرورت های آموزش سواد رسانه ای
۵۱	ابعاد سواد رسانه ای
۵۲	نظریه های سواد رسانه ای
۵۹	نظریه آموزش سواد رسانه ای

۶۱	پیشینه های کتاب
۶۱	کتاب های داخلی
۶۳	کتاب های خارجی
۶۶	جمع بندی
۶۷	روش تحقیق
۶۷	جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری
۶۷	ابزارهای گردآوری اطلاعات
۶۷	مقیاس اشتیاق تحصیلی فردریکز (۲۰۰۴)
۶۸	پرسشنامه استاندارد فضای مجازی لی و همکاران (۲۰۰۵)
۶۹	پرسشنامه سواد رسانهای مبتنی بر الگوی تامن (۱۹۹۵)
۶۹	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۷۰	یافته های توصیفی
۷۰	یافته های جمعیت شناختی
۷۲	بررسی متغیرهای کتاب
۷۳	آمار استنباطی
۷۳	پیشفرضهای آماری
۸۱	بحث و نتیجه گیری
۸۹	محدودیت
۹۰	پیشنهاد های کتاب
۹۰	پیشنهاد های کاربردی
۹۱	پیشنهاد های کتابی
۹۳	منابع

مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان بزرگترین نهاد آموزشی کشور از جایگاه والایی برخوردار است. رسالت نظام آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای رشد و ارتقاء همه جانبه دانش‌آموزان، تربیت انسان‌های صالح و متعالی و در نهایت پیشرفت اجتماعی^۱ است. عوامل متعددی در رشد همه جانبه دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارد. یکی از عواملی که در اتقای سطح عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نقش مهمی دارد، اشتیاق تحصیلی^۲ در فعالیت‌های آموزشی است. اشتیاق به طور گسترده‌ای در آموزش و پرورش و سایر زمینه‌ها مورد مطالعه قرار گرفته است. در چند دهه گذشته، کتابگران ابعاد مختلف اشتیاق، مانند خودکارآمدی، ارزش‌ها و اهداف و نظریه‌های کلان جامع‌تری مانند نظریه تعیین سرنوشت و نظریه شناختی اجتماعی را ارائه داده‌اند. اگر چه بسیاری از مولفه‌های روان‌شناختی قابل توجه بر رفتارهای دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارند، اما اشتیاق یکی از مهم‌ترین مبانی لازم برای رشد تحصیلی دانش‌آموزان تلقی می‌شود. کتاب‌ها به طور مدام نشان می‌دهد که دانش‌آموزان با اشتیاق تحصیلی تمایل دارند که مدرسه و یادگیری با ارزش را، ارزیابی کنند. مطالعات، عدم اشتیاق را دلیل اصلی کم کاری می‌داند. با توجه به اهمیت شناخته شده اشتیاق تحصیلی در موفقیت مدرسه، مهم است که مدارس راه‌های برای افزایش اشتیاق دانش‌آموزان پیدا کنند (رول و هانگ، ۳، ۲۰۱۹). دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی بالاتری دارند، فعالیت بیشتری دارند، کارهای بیشتری را انجام می‌دهند و از موفقیت بالاتری برخوردار هستند. اگر دانش‌آموز به این نتیجه برسد که فعالیت تحصیلی وی هدف قرار دادن اهداف و نیازهای او را بر طرف نمی‌کند، نیروی

^۱ achievement

^۲ Passion for education

^۳ Rowell and Hong

روان‌شناختی ذکر شده کاهش یافته و کمبودهای انگیزشی بروز می‌کند. بنابراین، دانش‌آموز در ادامه فعالیت‌های خود مردد خواهد بود. اختلالات در اشتیاق در سطح احساسات و رفتار می‌تواند منجر به بدبینی، اضطراب، افسردگی و مشکلات روحی و روانی و همچنین افت چشمگیر عملکرد شخصی، اجتماعی و تحصیلی شود و تاثیر منفی بر سطح علمی وی داشته باشد. عملکرد دانش‌آموزان با توجه به تاثیر اشتیاق بر پیشرفت تحصیلی و موفقیت دانش‌آموز، در دهه‌های اخیر، روان‌شناسان سعی در بررسی و شناسایی عوامل موثر بر اشتیاق داشته‌اند (خاوید، ۱، ۲۰۲۰). در این کتاب به بررسی رابطه فضای مجازی و سواد رسانه‌ای با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم شهر مراوه‌تپه پرداخته شده است.

امروزه نهادهای آموزشی، با تغییر و تحولات زیادی مواجه هستند که در این میان، مدارس سعی دارند آموزش خود را مطابق با نیازهای دانش‌آموزان و جامعه ارائه دهند. ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان به طوری که بتوانند در تحصیلات موفق باشند یکی از چالش‌های مهم در زمینه ارتقای کیفیت آموزش است (آکبان و آمبونگ، ۲، ۲۰۱۳). یکی از شاخص‌های نشان‌دهنده ارتقای کیفیت آموزش اشتیاق تحصیلی^۳ دانش‌آموزان است (مارس، ۴، ۲۰۱۶). اشتیاق تحصیلی نوعی سرمایه‌گذاری روانشناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط بر دانش و مهارت‌های مورد نیاز است. این سازه برای اولین بار جهت درک و تبیین افت و شکست تحصیلی مطرح شد و به عنوان پایه‌ای برای تلاش‌های اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت مدنظر قرار گرفت، که

^۱ Khavid

^۲ Akpan & Umobong

^۳ academic engagement

^۴ Marrs

شامل سه بعد رفتاری، شناختی و عاطفی است (فردریکسون، بلامنفلد و پاریس^۱، ۲۰۰۴؛ صابر و شریفی، ۱۳۹۴). اشتیاق رفتاری^۲ در بردارنده رفتارهای قابل مشاهده دانش‌آموزان در برخورد با تکالیف است و شامل مولفه‌های تلاش، پایداری و درخواست کمک از دیگران همگام انجام تکالیف است. اشتیاق شناختی^۳ به انواع فرایندهای پردازش که دانش‌آموزان برای یادگیری استفاده می‌کنند، اشاره دارد و شامل راهبردهای شناختی و فراشناختی است. اشتیاق عاطفی^۴ به احساسات مثبت و منفی از محیط آموزشی اشاره دارد و شامل سه مولفه احساس، ارزش و عاطفه است (طالبی، محمودیان، رستگار و صیف، ۱۳۹۴). به طور کلی مفهوم اشتیاق بر نقش خودآگاهی در مطالعه، طراحی عقاید فراشناختی و خودنظم‌دهی تاکید می‌کند (گرین، لیم، مارتین، کالمر، مارش و مک‌اینرney^۵، ۲۰۱۲).

یکی از مفاهیم مهم و مرتبط با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان فضای مجازی^۶ است. اینترنت رسانه‌ای جذاب است، به طوری که مردم از همه سنین، مشاغل و سطوح مختلف از آن استفاده می‌کنند. این رسانه‌ها راه‌های جدیدی برای برقراری ارتباط با افراد فراهم می‌کند. یکی از راه‌های برقراری ارتباط از طریق اینترنت که امروزه به سرعت در حال شیوع است، فضای مجازی است. شبکه‌های اجتماعی مجازی در حال تبدیل شدن به مهم‌ترین وسایل ارتباطی در دوران حاضر هستند. شبکه‌های اجتماعی امکان ارتباط بین افراد را بدون محدودیت مکانی فراهم آورده‌اند و فضایی آزاد برای اشتراک-گذاری اطلاعات، فایل‌ها، تصاویر و ویدیوها، ایجاد وبلاگ و ارسال پیام و مکالمات

^۱ Fredricks, Blumenfeld & Paris

^۲ behavioral engagement

^۳ cognitive engagement

^۴ affective engagement

^۵ Green, Liem, Martin, Colmar, Marsh & McInerney

^۶ virtual space

همزمان ایجاد نموده‌اند (آکبایک، ۱، ۲۰۱۳). و نقش پررنگی در دنیای امروز دارند، به طوری که نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت. این شبکه‌ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد در سطح کشور و حتی بین‌الملل تاثیر گذارند، به همین دلیل در حال گسترش هستند و در آینده نقش مهم‌تری را در زندگی بازی خواهند کرد (پرهام‌نیا، ۱۴۰۲). در تعریف فضای مجازی گفته می‌شود: فضای مجازی، فضاهایی در دنیای مجازی هستند که برای ارتباط میان افراد مختلف با سطوح مختلف دسترسی به وجود آمده‌اند، ایجاد ارتباطات جمعی و میان‌فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، اطلاع‌رسانی، تبادل اطلاعات و نظرات از معروف‌ترین کارهای این فضاها هستند (سلیمانی، سعدی‌پور و اسدزاده، ۱۳۹۵). فضای مجازی نقش مهمی در شکل‌گیری و جهت‌دهی افکار عمومی در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و جهانی بازی می‌کنند. در عرصه تعلیم و تربیت فضای مجازی، حوزه تحقیقاتی برای اطلاعات جامع دانش‌آموزان است که به سرعت در حال رشد می‌باشند (لی و لی، ۲، ۲۰۱۰).

مفهوم دیگر مرتبط با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان سواد رسانه‌ای^۳ است. منظور از سواد رسانه‌ای، همان مهارت‌ها و توانایی‌های افراد در به کارگیری موثر از کلیه رسانه‌ها در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی می‌باشد؛ به گونه‌ای که افراد با سطح سواد رسانه‌ای بالا، از بینش و قدرت تشخیص قوی‌تری برخوردار بوده و قادر خواهند بود با تکیه بر این قابلیت و مهارت‌ها به تفسیر دقیق و صحیح پیام‌های رسانه‌ای بپردازند (سلیمانی، مکی آل آقا و اعتماد اهری، ۱۳۹۸).

^۱ Akbiyik

^۲ Lee & Lee

^۳ Media literacy

سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی به عنوان یک نیاز و ضرورت در عصر اطلاعات با تجهیز افراد به توانمندی‌های تشخیص نیاز به اطلاعات، جاییابی، ارزیابی و استفاده موثر و مسئولانه اطلاعات، بقا و کامیابی در این عصر را تا حد بسیاری تضمین کند. افراد با سواد رسانه‌ای با داشتن تفکری مستدل و منتقدانه مبتنی بر شناخت، توانایی آمایش اطلاعات و استفاده صحیح از آن را در موقعیت‌های گوناگون دارا بوده و به علت شناخت دقیق ماهیت مسئله، اندیشیدن اصولی و کشف روابط امور به دنبال خلق نتایج تازه هستند (کرمانشاهی، عزالدین و بدلی، ۱۳۹۴). بسیاری معتقد هستند که سواد رسانه‌ای برای دانش‌آموزان یک ضرورت است اما مطالعه روی این متغیر یک زمینه نوپایی دارد (کان و بویر، ۱، ۲۰۱۹). بنابراین کتاب حاضر در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا بین فضای مجازی و سواد رسانه‌ای با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم شهر مراوه‌تپه رابطه وجود دارد؟

تعاملات اجتماعی بیشتر و پیامدهای مثبت تحصیلی در محیط آموزشی از نتایج میزان بالای اشتیاق تحصیلی است؛ مشارکت مشتاقانه دانش‌آموزان در فعالیتهای تحصیلی سبب کسب دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای موفقیت در تحصیل، می‌شود (وانگ و اکلس، ۲، ۲۰۱۲). همچنین از نتایج اشتیاق تحصیلی می‌توان به شاخص‌های عینی پیشرفت تحصیلی مانند نمرات کلاسی و اتمام تکالیف درسی، اشاره کرد. بنابراین بررسی اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان در رویدادهای کلاسی و عوامل موثر بر آن دارای اهمیت است. عدم اشتیاق^۳ یا بی‌تفاوتی در دانش‌آموزان به علت بی‌توجهی به اشتیاق تحصیلی ایجاد می‌شود و به عدم تلاش و پایداری اشاره دارد. این کتاب از لحاظ

^۱ Kahne & Bowyer

^۲ Wang & Eccles

^۳ disengagement

کاربرد بسیار مهم است زیرا افت تحصیلی، فرار از مدرسه، درگیر شدن در فعالیت‌های خطرناک و سازش‌نایافته و مشارکت در فعالیت‌های بزهکارانه و جرم‌آفرین از پیامدهای عدم اشتیاق در دانش‌آموزان است. در سال‌های اخیر، کتابگران مختلف در حوزه یادگیری اشتیاق تحصیلی را به عنوان یک عامل اساسی در رشد شخصی، اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته‌اند (والکر و پیرس ۱، ۲۰۱۴). یکی از دلایلی که مطالعه اشتیاق تحصیلی و شناخت متغیرهای مربوط به آن را ایجاب می‌کند، تأثیرات مثبت اشتیاق تحصیلی بر فعالیت‌های تحصیلی فراگیران و افزایش میزان تلاش آن‌هاست. با توجه به شواهد کتابی ذکر شده و اینکه متغیرهای بررسی شده جزء متغیرهای مهم، بدیع و کلیدی در آموزش و پرورش محسوب می‌شوند، و با توجه به فقدان مدلی مبتنی بر رابطه فضای مجازی و سواد رسانه‌ای با اشتیاق تحصیلی (مدل پیشنهادی ارائه شده)، انجام این کتاب ضروری و مهم بوده و یافته‌های این کتاب می‌تواند موجب آگاهی دست‌اندرکاران آموزشی نسبت به عوامل درونی و بیرونی موثر بر اشتیاق تحصیلی دانش‌آموز شود. مطالعه‌ی حاضر در موارد زیر به معلمان کمک خواهد کرد: شناخت رابطه فضای مجازی و سواد رسانه‌ای با اشتیاق دانش‌آموزان، شناخت راهبردهای انضباطی افزایش سواد رسانه‌ای و استفاده درست از فضای مجازی که موجب ارتقاء کیفیت کلاسی و در نتیجه افزایش اشتیاق دانش‌آموزان می‌شوند و بهره‌برداری از آن‌ها و آگاهی آن‌ها نسبت به راهبردهای انضباطی ناکارآمد که تضعیف رابطه معلم-دانش‌آموز را در پی دارد و موجب عدم مشارکت مشتاقانه دانش‌آموزان در فعالیت‌های کلاسی می‌شود.

اشتیاق تحصیلی: اشتیاق تحصیلی نوعی سرمایه‌گذاری روانشناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط بر دانش و مهارت‌های مورد نیاز است. این سازه برای اولین بار جهت درک و تبیین افت و شکست تحصیلی مطرح شد و به عنوان پایه‌ای برای تلاش‌های اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت مدنظر قرار گرفت، که شامل سه بعد رفتاری، شناختی و عاطفی است (فردریکسون و همکاران، ۲۰۰۴؛ صابر و همکاران، ۱۳۹۴).

فضای مجازی: فضای مجازی، فضاهایی در دنیای مجازی هستند که برای ارتباط میان افراد مختلف با سطوح مختلف دسترسی به وجود آمده‌اند، ایجاد ارتباطات جمعی و میان‌فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، اطلاع‌رسانی، تبادل اطلاعات و نظرات از معروف-ترین کارهای این فضاها هستند (سلیمانی، و همکاران، ۱۳۹۵).

سواد رسانه‌ای: منظور از سواد رسانه‌ای، همان مهارت‌ها و توانایی‌های افراد در به کارگیری موثر از کلیه رسانه‌ها در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی می‌باشد؛ به گونه‌ای که افراد با سطح سواد رسانه‌ای بالا، از بینش و قدرت تشخیص قوی‌تری برخوردار بوده و قادر خواهند بود با تکیه بر این قابلیت و مهارت‌ها به تفسیر دقیق و صحیح پیام‌های رسانه‌ای بپردازند (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۸).

اشتیاق تحصیلی: اشتیاق تحصیلی در این کتاب در برگیرنده‌ی نمره‌ای است که فرد در مقیاس اشتیاق تحصیلی فردریکز (۲۰۰۴) کسب خواهند کرد.

فضای مجازی: فضای مجازی در این کتاب در برگیرنده‌ی نمره‌ای است که فرد در پرسشنامه تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر دانش‌آموزان سلیمی (۱۳۹۴) کسب خواهند کرد.

سواد رسانه‌ای: سواد رسانه‌ای در این کتاب در برگیرنده‌ی نمره‌ای است که فرد در پرسشنامه سواد رسانه ای مبتنی بر الگوی تامن (۱۹۹۵) کسب خواهند کرد. اشتیاق تحصیلی دانشگاهی توسط میل دانشجو تعریف می‌شود. اشتیاق تحصیلی اصطلاحی گسترده است که شامل بسیاری از مفاهیم مورد مطالعه دانشمندان می‌باشد که شامل خودکارآمدی، عزم راسخ، تاب‌آوری و غیره می‌باشد. همه این اصطلاحات دارای ویژگی‌های مربوط به اشتیاق هستند (بنجامین^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). والگ و المبورن (۱۹۹۲) اشتیاق تحصیلی را به عنوان سرمایه‌ی روانی دانش‌آموزان و تلاش مستقیم آن‌ها برای یادگیری و کسب مهارت‌ها و تمایل به ارتقاء سطح موفقیت‌ها تعریف کرده‌اند که می‌تواند منجر به مشارکت مؤثر در فعالیت‌های مدرسه، شرکت در فعالیت‌های کلاسی، سازگاری با فرهنگ مدرسه و رابطه مناسب با معلمان و سایر دانش‌آموزان شود (شیخ الاسلامی و کریمیان‌پور، ۱۳۹۷)

اشتیاق تحصیلی به میزان انرژی یک دانشجو برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند و نیز میزان اثربخشی و کارایی حاصل شده اطلاق می‌شود. انسان برای رسیدن به اهداف، نیازها و غرایز خود انگیزه دارد. برای جویندگان علوم و دانشجویان، انگیزه پیشرفت تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با این انگیزه، افراد تحرک لازم را برای انجام موفقیت آمیز یک کار، دستیابی به یک هدف یا رسیدن به درجه خاصی از صلاحیت در کار خود دنبال می‌کنند تا در نهایت بتوانند موفقیت لازم را در یادگیری و پیشرفت تحصیلی کسب کنند. بنابراین می‌توان گفت که انگیزه دلایل رفتار افراد را نشان می‌دهد و علت آن‌ها را به روشی خاص تعیین می‌کند. رفتار انگیزشی یک رفتار پرنرژی، جهت‌دار و پی در پی است. از دیدگاه آموزشی، انگیزه ساختاری چند وجهی

^۱ Benjamin

است که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است. کارشناسان انگیزه را به دو گروه اصلی تقسیم کرده‌اند: انگیزه ذاتی و انگیزش بیرونی. انگیزه ذاتی جذابیت لازم را برای فعالیت ایجاد می‌کند در حالی که فرد تحت تأثیر انگیزه بیرونی به فعالیتی خاص با هدفی مستقل دست می‌یابد. روان‌شناسان به لزوم توجه به انگیزه در آموزش و پرورش به دلیل ارتباط تولیدی آن با یادگیری، مهارت‌ها، استراتژی‌ها و رفتارهای جدید اشاره کرده‌اند (اسلامی و همکاران، ۱۳۹۵).

انگیزه پیشرفت تحصیلی یکی از ساختارهای اساسی ارائه شده برای توضیح این انگیزه است. انگیزه پیشرفت تحصیلی به رفتارهای منجر به یادگیری و پیشرفت اشاره دارد. به عبارت دیگر، انگیزه پیشرفت تحصیلی تمایل فراگیر برای انجام کاری خوب در یک منطقه خاص و ارزیابی عملکرد خود به خودی است. بیشتر رفتارهایی که انگیزه تحصیلی را نشان می‌دهند شامل اصرار بر کارهای چالش برانگیز، سخت کوشی برای یادگیری تسلط و انتخاب کارهایی است که نیاز به تلاش دارند. بنابراین، انگیزه پیشرفت تحصیلی یا انگیزه ذاتی، حالتی روانشناختی است که وقتی شخص به نظر می‌رسد که کفایت و استقلال لازم را دارد، حاصل می‌شود. تحقیقات نشان داده است که انگیزه موفقیت به عملکرد مناسب در محل کار مربوط می‌شود. به نظر می‌رسد بین نیاز شدید به موفقیت و عملکرد مؤثر در کار (تحصیلات و شغل) رابطه وجود دارد. عامل اساسی موفقیت، پشت توانایی، انگیزه و کیفیت آموزش است. دانشجویان با انگیزه بالا در طول دوره‌های خود تکالیف بیشتری را انجام داده‌اند و در نتیجه موفقیت بالاتری دارند. در بسیاری از موارد، وجود یا عدم انگیزه منجر به موفقیت یا شکست می‌شود. بر این اساس،

بررسی انگیزه دانش‌آموزان و کشف مشکلات آن‌ها و تلاش برای حل آن‌ها می‌تواند بسیاری از موانع آموزشی را برطرف کند (خاویدا و همکاران، ۲۰۲۰).

اشتیاق

اشتیاق فرایندی است که رفتارهای هدف‌گرا را آغاز، هدایت و حفظ می‌کند. این چیزی است که باعث می‌شود شما عمل کنید، خواه این باشد که یک لیوان آب برای کاهش تشنگی بگیرید یا کتابی برای کسب دانش (الفونوس و لیون ۲، ۲۰۱۶). اشتیاق شامل نیروهای زیستی، عاطفی، اجتماعی و شناختی است که رفتار را فعال می‌کنند. در استفاده روزمره، اصطلاح "اشتیاق" اغلب برای توصیف اینکه چرا شخصی کاری انجام می‌دهد استفاده می‌شود. این نیروی محرکه اعمال انسانی است (کانت ۳، ۲۰۱۸). اشتیاق فقط به عواملی که رفتارها را فعال می‌کنند اشاره ندارد. همچنین شامل عواملی است که این اقدامات هدفمند را هدایت و حفظ می‌کند (اگرچه چنین اشتیاق‌هایی به ندرت به طور مستقیم مشاهده می‌شوند). در نتیجه، ما معمولاً باید دلایلی را استنباط کنیم که چرا مردم کارهایی را که انجام می‌دهند بر اساس رفتارهای مشاهده شده انجام می‌دهند. (والرانت ۴، ۲۰۱۷).

چه اشتیاق‌هایی دقیقاً در پس اشتیاق‌های عملکرد ما نهفته است؟ روانشناسان نظریه‌های مختلفی راجع به اشتیاق، از جمله نظریه محرک، نظریه غریزه و نظریه انسان‌گرایی (مانند سلسله مراتب نیازهای مازلو) ارائه داده‌اند. واقعیت این است که نیروهای

^۱ Khavid

^۲ Alfonso & León

^۳ Kunat

^۴ Vallerant

مختلف بسیاری وجود دارند که اشتیاق‌های ما را هدایت و هدایت می‌کنند (مولر، ۲۰۱۸).

انواع اشتیاق

انواع مختلف اشتیاق غالباً به صورت خارجی یا ذاتی توصیف می‌شوند:

- ۱- اشتیاق‌های بیرونی اشتیاق‌هایی هستند که از بیرون فرد ناشی می‌شوند و غالباً شامل پاداش‌هایی مانند غنائم، پول، شناخت اجتماعی یا ستایش می‌شوند.
- ۲- اشتیاق‌های ذاتی اشتیاق‌هایی است که از درون فرد ناشی می‌شود، مانند انجام یک جدول کلمات متقاطع پیچیده صرفاً برای رضایت شخصی برای حل یک مسئله (دهقان باغی و علوی لنگرودی، ۱۳۹۸).

۴-۱-۱-۲- کاربرد اشتیاق

کاربردهای مختلفی برای ایجاد اشتیاق وجود دارد. این به عنوان یک نیروی راهنما برای تمام رفتارهای انسان عمل می‌کند، اما درک نحوه عملکرد و عواملی که ممکن است بر آن تأثیر بگذارد از جهات مختلفی می‌تواند مهم باشد.

درک اشتیاق می‌تواند:

در بهبود کارایی افراد در جهت دستیابی به اهداف، کمک کنید به مردم کمک کنید اقدام کنند.

افراد را به انجام رفتارهای سلامت محور تشویق کنید.

به افراد کمک کنید از رفتارهای ناسالم یا ناسازگار مانند خطر پذیری و اعتیاد جلوگیری کنند به افراد کمک کنید احساس کنترل بیشتری در زندگی خود داشته باشند.

بهبود کلی رفاه و خوشبختی (انصاری و ملکی‌ها، ۱۳۹۷).